

A bizonytalanság elvétől a büszke hercegnő fátyláig

Sci-fi- és fantasyfilmek egyedülálló megmérettetése
Temesváron

Nincs még egy olyan filmfesztivál Közép-Európában, mint a temesvári TGIFF, azaz a The Galactic Imaginarium Film Festival. Az esemény a régióban egyedülállóként a science fiction és a fantasy zsáner köré szerveződik, és már az indulása is elképesztő: első alkalommal 2020-ban rendezték meg, amikor mindenki más lemondta a közösségi rendezvényeket, és az emberek az otthonuk mélyére szorultak be a COVID miatt. Ám a rendezvény remekül adaptálódott a helyzethez: a filmek a helyszínen egy autósmoziban, autóban ülve voltak követhetők, illetve a világhálón bárki becsatlakozhatott a vetítésekre.

A TGIFF-nek aztán ez az indulás lett az erőssége, a járvány múltával a személyes jelenlét mellett megmaradt az online térben, így a szeptember 12–21. között zajló esemény nem szorítkozik egyedül a temesvári mozik nézőterére, hanem a világ minden pontjáról elérhető a filmes versenyre pályázó alkotások. A vetítéseket workshopok, filmklubok és előadások egészítik ki, amelyeknek a Mária Terézia Bástyá hármasként számú kiállítótere (Bastion

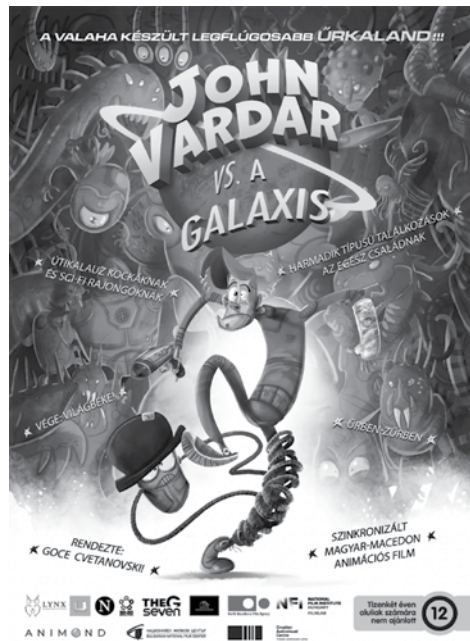

3) és a Timiș mozi ad helyszínt. Idén ezeken az alkalmakon az érdeklődők meghallgathatták többek között Maria Mihaela Grăjdian antropológust az anime-jelenség és a fiatalabb generáció kapcsolatáról; Gheorghe Tănasét, a brassói Antares klub elnökét az *Érkezés* című könyvről és filmről; Lucian Dragoș Bogdan író az Alba klub kép-

viseletében a háromtest-probléma feldolgozásairól, illetve a Budapestről érkező Vancsó Évát a magyarországi sci-fi-filmek történetéről: e témában is kiemelten az utóbbi évek moziban bemutatott alkotásairól. A zsűri elnöke, Irina-Margareta Nistor színésznő is tartott egy előadást, ő a más fesztiválokon szerzett tapasztalatairól mesélt.

Ám mégiscsak a filmek képezték a TGIFF gerincét. A tavaly ősszel meghirdetett pályázati kiírásra százötvenkét nevezés érkezett, amit a szervezők több blokkba soroltak be, külön választva a science fiction és a fantasy műfajokat: nagyjátékfilm, rövidfilm, dokumentumfilm, animációs film, komédia-paródia, illetve AI-generálta kisfilmek kategóriákba. A döntőbe végül a dokumentumfilmes kategória nem került be, viszont a fine selection válogatásba igen, így az ebben nevezett alkotások némelyikét szintén megtekinthették az érdeklődők.

Az egész estés science fiction filmek sorában számos különböző téma helyet kapott. Kettőt mindenképpen érdemes kiemelni a döntős alkotások közül: a Sebastian Bădărau által írt és rendezett román *The Uncertainty Principle (A bizonytalanság elve)* az egyik, amely csak hajszálnyira maradt le az első helyről. A fekete-fehér filmnek mindösszesen tíz szereplője van, köztük maga a rendező, és egy fizikai kutatóintézetben játszódik, mégis, a ravaszul felépített párbeszédeivel végig fent tudja tartani a feszültséget. A másik a közeljövőbe helyezett spanyol *Personhood (Személyiség)*, amelynek a középpontjában egy ember–android szerelmi kapcsolat áll. Egy magányos, mozgássérült férfi vásárol egy gyönyörű gépnőt, ám előbb saját, visszahú-

zódó és bizonytalan személyiséggel, majd a boldogságára féltékeny bátyjával kell megküzdenie. A folyamat közben azonban nemcsak ő változik, hanem az android is. A *Personhood* nyerte meg végül a fesztivál legjobb sci-fi-nagyjátékfilmjének járó díját, a díjkiosztón Spanyolországból bejelentkező forgatókönyvíró-rendező Richard Jordan pedig elmondta, hogy a casting során több száz jelöltből választották ki a férfi főszereplő, Elliot Harris oldalára az androidot játszó Agathe Levit.

A fantasy-nagyjátékfilmek még sokszínűbbek voltak. A Ciprian Dumitrașcu rendezte *Noaptea lui Vlad (Vlad, az időjáró)* című román mozi az *Éjszaka a múzeumban* alapötletére épül: egy múzeumban dolgozó kutató anya jobb megoldás híján egy éjjel beviszi a fiát a munkahelyére, és míg ő az irodájában elvégzi a feladatát, a kiállítótermekben bókászó fiú előtt megelevenedik a román történelem

Jelenet a *Köszívek* című alkotásból

egy alakja, Alexandru Ioan Cuza. A fiú az ő vezetésével ismerkedik meg a múlttal. A film nem értékelhető klasszikus moziként, inkább egy szépen kivitelezett történelemóra legendákkal és magyarázatokkal megtűzdelve. Mellette a klasszikus fantasykat eleveníti fel az ember–elf konfliktust a középpontjába állító *Warlord (Háborús vezér)* című angol alkotás. Ennek alap-története szerint az emberek elfoglaltak egy elf várost, és ott diktatórikus módszerekkel uralkodnak. A népnyűzó, kegyetlen hatalom megdöntésére emberek és elfek együtt indulnak el. A filmen látszik az alacsony költségvetés, a látványvilága inkább a tévés produkciókat idézi. A görög *3 Moirai (Három Moira)* az előzőektől teljesen eltérő, akár kísérletinek is nevezhető alkotás: egy fantasztikus elemekkel átszótt fekete-fehér némafilm, amely a címéből is sejthetőn a sors kérdéseivel

foglalkozik. A főszereplő szeretné az életét megváltoztatni, amihez a sors három istennője nyújt tanácsokat. A lány zongorazenével kísért képeket feliratok szakítják meg, amelyek narrációban mesélik el, hogy tulajdonképpen mit látunk. A fantasy-s felhozatal győztese végül a *Kronprinsen och tyrannens återkomst (A koronaherceg és a zsarnok visszatérése)*, egy svéd gyerekfilm lett, amit Tord Danielsson írt és rendezett. A történet középpontjában egy félárva fiatal koronaherceg áll, akit a háborúból visszaérkező nagyanyja a menyé akarata ellenére trónra emel, hogy a saját céljaira kihasználhassa. A fiú még éretlen, és tetszik neki az uralkodás, amíg rá nem döbben arra, hogy gonosz nagyanyja mennyi fájdalmat okoz a birodalom népének, közöttük is a királyi palota közelében élő barátainak. Ekkor összefog a sanyargatott polgárokkal és elindul velük, hogy megmentse az

édesanyját, és hogy helyreállítsa a békét a királyságban. A film látványvilága gyönyörű, és bár a történet kiszámítható ugyan, remek másfél órás szórakozás gyerekeknek és szülőknél egyaránt.

Az egész estés animáció kategóriában egyetlen film volt versenyben, s így vitte el a díjat, a *Jon Vardar protiv Galaksijata (Jon Vardar vs a Galaxis)*. Az észak-macedón alkotás mögé komoly koprodukciós partnerek sorakoztak fel: a forgatókönyvíró-rendező Goce Cvetanovski magyar, bolgár és horvát összefogásban valósította meg álmát. A Jon Vardar története alapvetően gyerekeknek szól, és a profi látványvilág is ezt erősíti, ám rengeteg olyan popkulturális utalás van elrejtve a jelenetekben, amely a mozit a felnőttek számára is szórakoztatóvá teszi.

A science fiction rövidfilmek merészebben nyúltak a témákhoz. A disztópikus jövőben játszódó olasz *Lithium* című alkotás egy fiú-lány testvérpárt

állít középpontba, akik a végtelen erdőségekben látszólag repülő drónokra vadásznak, hogy megszerezzék azok akkumulátorait, de teljesen más céljuk van a vadászattal. Az osztrák *Dreamer* egy totalitárius diktatúra uralta városba visz minket, ahol a zsarnoki hatalmat egy kábítószer segítségével tartják fent. Az ellenállók egy kis csoportja megpróbálja szintetizálni a szert, de sikertelenül, ezért amikor lehetőséget látnak a formula ellopására, akcióba lendülnek. A *Planetagatik* egy alig tízperces spanyol filmecske egy helyszínnel és két élelmiszerkutató tudóssal, illetve egy fura csavarral a végén.

A *Downsized (Feltöltve)* alkotás, a brit Ed Willey filmje különös díszletezéssel hívta fel magára a figyelmet. A főszereplője egy szoftvermérnök, aki a felesége digitális maradványait próbálja megmenteni az utolsó munkanapján. Persze nehézségekbe ütközik, és egy különös megoldáshoz kell folya-

A koronaherceg és a zsarnok visszatérése

Toborzási protokoll

modnia. Ezt a csattanóra kihegyezett, érdekes hangulatú kisfilmet találta a diákzsúri a legjobbnak. A kategória győztese azonban ezzel szemben a francia *Le Recutement (Toborzási protokoll)* volt. François Choquene tizenhárom perces alkotása a közeljövőben egy állásinterjúj játszódik, ahol különleges virtuális protokoll alapján választják ki a munkatársakat. Bár a szépen fényképezett, remek színészi játékkal előadott történet hagy maga után némi hiányérzetet a végén, a meglepő csavar itt sem maradhat el.

A fantasy-rövidfilmek még erősebb szórást mutattak: egy álomban játszódik és egy kísértést mutat be a német *Dark Dreamer (Sötét álmodó)*. Kevéssé volt fantasy, mint inkább misztikus a spanyol *Udra C.* Charles Alexander filmjének főszereplője visszatér gyermekkorának helyszínére, a galíciai Udrába. Az áttűnésekkel, flashbackekkel játszó sztori ügyesen navigál múlt és jelen között. Akciónak indul, de szerelmi történet lesz a *Rouge: Chasseuse*

de bêtes (Piros: A démonvadász) című francia alkotásból. Benjamin Maublanc közel félórás filmjének középpontjában egy középkori démonvadász nő áll, akit a falusiak felbérelnek, hogy keressen meg egy szörnyeteg által elrabolt pásztorlányt. A főszereplő a végén a falusiakkal kell megküzdjön, mert a szörnyetegek nem biztos, hogy az erdő mélyén laknak. Mindezek mellett paródiának hatott a bolgár *The Banshee Gang: Recipe for Magic (A Banshee-banda: A mágia receptje)* rövidfilm. Ebben két hegyes fülű hobgoblin ellopja a mágia nagy varázskönyvét, és egy elbaltázott varázsfőzettel átjárót nyit modern világunkra, ahonnan elrabolnak egy író. Az alkotás szórakoztató, de bájosan bugyutának hat. Nem úgy a kategória győztese, a tetovált lányt alakító svéd Noomi Rapace-szal a főszerepben. Az egész fesztivál talán legmeghatóbb alkotása volt a *Hearts of Stone (Köszívek)*, amely Paula, egy magányos utcai művész és Agatha, egy megelevenedő szobor szerelmét dolgozza fel. Tom Van

Avermaet filmjének nem ez volt az első fesztiváldíja, a TGIFF versenyében elért győzelméig tizennégy esetben nyerte el a legjobbnak járó elismerést Európában és Amerikában egyaránt.

Az animációs kategóriában volt talán a legerősebb a felhozatal. Mindegyik mű egyedi volt és gyönyörűen kivitelezett. A zsűri itt volt a legnagyobb gondban, az első helyért szoros pontozásban küzdött meg egymással a brit *The Wedding Veil of the Proud Princess* (A büszke hercegnő esküvői fátyla) és az észt *Eha Vari* (Hajnal árnyéka). Az előbbi egy gyönyörűen megrajzolt és kivitelezett példamese a büszke hercegnőről, aki a világ leghatalmasabb uralkodójához akar férjhez menni, ahhoz, aki minden más uralkodót legyőz. Az utóbbi egy stop motion technikával elkészített bábfilm egy erdei tündérről, Hajnalról, aki kineveti a neki szerelmet valló Favágót. A mágikus elemekkel átszótt mesében ezek után egy Bestia nevű szörnyeteg a szolgálival elraboltatja Hajnalt, és börtönbe veti. A tündér azonban elszakítja magától az árnyékát, aminek hajnalig van ideje, hogy

segítsen. Lenyűgöző az árnyékokkal való játék és a megalkotott szörnyetegek. A mese végén a tündér rájön, hogy mekkora fájdalmat okozott a Favágónak, és őszintén bocsánatot kér azért, mert kinevette az érzelmeit. Ezzel feloldja a fájdalmas átkot, amely az embert Bestiává változtatta, az őt szolgáló kreatúrák pedig visszanyerik eredeti alakjukat. A legjobbnak járó elismerést végül Anna-Ester Volozh filmje, a *The Wedding Veil of the Proud Princess* kapta meg.

A komédia-paródia kategória alkotásai között kettő is a randialkalmazások témájával foglalkozott. A kanadai Craig Urquhart filmje, a *Lovely* történetében az azonos nevű alkalmazás túlműködik, és bármit megtesz, hogy összehozza az algoritmus szerint összeillő párt. A végén persze minden jól sül el. Nem úgy a Bud Myrick írta és rendezte amerikai *Star-Crossed*-ben (*Rossz csillagzat alatt*), amelyben szintén a randiapp okozza a problémát. Miután a segítségével találkozott a főszereplő lány a neki tetsző fiúval, és szobára ment vele, valami ször-

A bizonytalanság elve

nyűség történik. Az első percekben a film inkább horrornak tűnik, de flashbackekben feltárul az egész történet, és legalább olyan váratlan és abszurd lesz, mint amennyire szórakoztató. Megérdemelten kapta meg a kategória győztese díját.

A filmfesztivál érdekessége az AI (mesterséges intelligencia) generálta filmek, alig pár perces, rövid alkotások versenye volt. Megdöbbentően színes és erős látványvilágú a német *Transformation (Átalakulás)*. A Földet lelakó, elpusztító emberiség egy idegen fajtól kap segítséget a túléléshez, de azok teljesen átalakítják a maguk képére a bolygót. Az amerikai Nik Kleverov filmje, a *Memory Maker (Emlékkészítő)* tökéletesen felépített sztorival rendelkezik, egy olyan idős férfi történetével, aki álmok formájában emlékeket ír az emberiséget uraló androidoknak, hogy Amerika gépi eredetű, első asszonyának segítsen az emberek megértésében. A brit Andy McNamara három és fél perces AI-filmje, a *Foroshka* ta-

lán a legszürreálisabb, legmegdöbbentőbb volt a kategória alkotásai között. Valahol Kelet-Európában játszódik, a közeli jövőben, és a Foroshka nevű AutoMeka buggy-csapat felemelkedését és bukását mutatja be. A zsűri – Irina-Margareta Nistor, Alina Petrea Chirobocea, Vancsó Éva, Bogdan Mihăilescu, Florin Kevorkian, valamint jómagam – a vizuális eredetiségéért és a film tragédiájából kibontakozó eszmeiségért adta neki a győztesnek járó díjat.

Tíz nap, számos versenyfilm és klasszikus alkotás örvendeztette meg tehát idén a science fiction és fantasztikus filmek kedvelőit nemcsak Temesváron, de a világ bármely pontján. Aki úgy érzi, lemaradt valamiről, írja fel magának a 2026-os naptárba szeptemberhez a *The Galactic Imaginarium Film Festival* nevét, mert akkor ismét megrendezik, és elég az élményekhez bejelentkezni a neten.

Szélesi Sándor